

RP 129/2003 rd

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
ändring av hänvisningsbestämmelserna i vissa social- och
hälsovårdslagar till hänvisningar till förvaltningslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bestämmelser, som ingår i vissa social- och hälsovårdslagar och hänvisar till den allmänna förvaltningslagstiftning som ersatts med förvaltningslagen, ändras till hänvisningar till

förvaltningslagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som förvaltningslagen, den 1 januari 2004.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
MOTIVERING	3
1. Nuläge och behovet av ändringar.....	3
2. Föreslagna ändringar	4
3. Propositionens verkningar	5
4. Beredningen av propositionen	5
5. Ikraftträdande.....	5
LAGFÖRSLAGEN.....	6
om ändring av 10 och 17 § barnskyddslagen	6
om ändring av 11 b § patientskadelagen	7
om ändring av 45 § socialvårdslagen	7
om ändring av 5 och 8 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården	8
om ändring av 14 § lagen om missbrukarvård	8
om ändring av 23 § mentalvårdslagen.....	9
BILAGA.....	10
PARALLELLTEXTER.....	10
om ändring av 10 och 17 § barnskyddslagen	10
om ändring av 11 b § patientskadelagen	11
om ändring av 45 § socialvårdslagen	12
om ändring av 5 och 8 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården	13
om ändring av 14 § lagen om missbrukarvård	14
om ändring av 23 § mentalvårdslagen.....	15

MOTIVERING

1. Nuläge och behovet av ändringar

Förvaltningslagen (434/2003) träder i kraft vid ingången av 2004. Lagen är en allmän lag som reglerar förvaltningens verksamhet och den föreskriver om grunderna för god förvaltning och om det förfarande som skall iakttas i förvaltningsärenden. Lagen ersätter lagen om förvaltningsförfarande (598/1982), lagen om översändande av handlingar (74/1954) och lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966).

Målet har varit att koncentrera procedurbestämmelser som skall följas vid behandlingen av förvaltningsärenden och minimikrav som gäller kvaliteten på förvaltningens tjänster till förvaltningslagen och göra det så heltäckande som möjligt för att undvika att behöva införa bestämmelser om samma sak i annan lagstiftning. Andra lagar bör inte heller i onödan innehålla hänvisningar till förvaltningslagens bestämmelser.

Gällande lagstiftning innehåller dock en mängd hänvisningar till författningar som upphävs genom förvaltningslagen. En del av hänvisningarna är av allmän karaktär. En annan del gäller tillämpningen av specialbestämmelser. Dessutom innehåller lagstiftningen en hel del procedurbestämmelser som avviker från förvaltningslagen. De kan åtminstone delvis upphävas när förvaltningslagen har trätt i kraft.

För att allmänna lagar, som gäller det förfarande som skall iakttas i förvaltningsärenden, skall kunna ersättas med förvaltningslagen krävs att detaljer av teknisk natur i annan lagstiftning samordnas med förvaltningslagen. När lagstiftningen revideras är det skäl att också i ett vidare perspektiv överväga om det alltjämt finns grunder för en reglering som avviker från förvaltningslagen. Å andra sidan är det klart att förvaltningslagen inte helt kan eliminera behovet av speciallagstiftning.

De ändringar som blir nödvändiga när för-

valtningslagen träder i kraft gäller bestämmelser i annan lagstiftning som hänvisar till enskilda bestämmelser i lagar som upphävs genom förvaltningslagen. För att det inte skall uppstå oklarhet om vilka bestämmelser som är tillämpliga, är det nödvändigt att sådana bestämmelser som innehåller hänvisningar till enskilda paragrafer ändras så att de motsvarar de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen.

I övergångsbestämmelsen i 71 § 2 mom. anges, att när det i någon annan lag eller i en förordning finns en hänvisning till författningar som upphävs genom förvaltningslagen, innebär hänvisningen efter förvaltningslagens ikraftträdande en hänvisning till förvaltningslagen. Bestämmelsen gäller när en hänvisningsbestämmelse föreskriver om tillämpningen av en lag i sin helhet och denna lag föreslås bli upphävd. Förvaltningslagen förutsätter således inte att allmänna hänvisningar skall justeras omedelbart. Sådana hänvisningar kan ändras så att de motsvarar det nya rättsläget i samband med att lagstiftningen i övrigt revideras.

Förvaltningslagen kommer att minska behovet av allmänna hänvisningsbestämmelser i synnerhet som lagen direkt i bestämmelserna om tillämpningsområdet föreskriver att lagen skall tillämpas inom den medelbara offentliga förvaltningen och hos enskilda när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. När man emellertid tar hänsyn till att det är fråga om en ny typ av lag för reglering av förvaltningsverksamheten, och att den innehåller regleringslösningar som avviker från gällande lagstiftning, kan man sluta sig till att det också i framtiden kan förekomma vissa situationer, där uttryckliga bestämmelser om att förvaltningslagen skall tillämpas kan behövas för klarhets skull. Det kan anses vara motiverat att införa informativa hänvisningar i lagstiftningen åtminstone i övergångsskedet, medan det inte ännu finns erfarenhet av förvaltningslagens tillämpning.

I den lagstiftning som gäller de enskilda förvaltningsgrenarna finns det utöver gene-

rella hänvisningar och hänvisningar till bestämda paragrafer också en hel del indirekta hänvisningar. Dessa gäller tillämpningen av lagen om förvaltningsförfarande eller någon annan allmän lag om behandlingen av ett förvaltningsärende. Samordningen mellan förvaltningslagen och det här slaget av indirekta hänvisningar kan, liksom anpassningen av speciallagstiftningen i övrigt till förvaltningslagen, ske i samband med att den övriga lagstiftningen genomgår en revidering.

2. Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås att sådana bestämmelser i social- och hälsovårdslagar som innehåller en hänvisning till tillämpningen av enskilda bestämmelser i lagar som upphävs genom förvaltningslagen, skall justeras så att de överensstämmer med förvaltningslagen. I den lagstiftning som gäller social- och hälsovårdssektorn finns vissa allmänna hänvisningar till lagar som upphävs genom förvaltningslagen som därtill föreslås ändrade till hänvisningar till förvaltningslagen. De föreslagna ändringarna är lagtekniska och språkliga.

Sådana ändringsbehov av tekniskt slag finns i 10 och 17 § barnskyddslagen (683/1983), 11 b § patientskadelagen (585/1986), 45 § socialvårdslagen (710/1982), 5 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), 14 § lagen om missbrukarvård (41/1986) samt 23 § mentalvårdslagen (1116/1990).

10 och 17 § barnskyddslagens hänvisningar till hörandebestämmelsen i 15 § lagen om förvaltningsförfarande föreslås ändrade till en hänvisning till 34 § förvaltningslagen. Hänvisningen i 17 § barnskyddslagen till lagen om delgivning i förvaltningsärenden och dess bestämmelser om enskild delgivning föreslås bli ändrad till en hänvisning till regleringen av bevislig delgivning i förvaltningslagen.

11 b § patientskadelagen innehåller en direkt paragrafhänvisning till 1–13 § lagen om förvaltningsförfarande. Lagen om förvaltningsförfarande är tudelad så, att dess 14 – 28 § skall iaktas endast när det beslut som fattas i förvaltningsförfarandet gäller någons

fördel, rätt eller skyldighet. I andra ärenden tillämpas endast lagens 1 – 13 §. Förvaltningslagen har inte en motsvarande tudelad struktur. Den tillämpas i sin helhet, med utgångspunkt i uppgiften i fråga, på alla förvaltningsärenden. Av detta skäl föreslås att 11 b § patientskadelagen ändras så att hänvisningen i fortsättningen omfattar förvaltningslagen i sin helhet. Språklagen har ändrats 2003. 11 b § 4 mom. patientskadelagen hänvisar till den gamla språklagen (598/1922). Det förslås att denna hänvisning justeras samtidigt, så att hänvisningen blir till gällande språklag (423/2003).

Den generella hänvisningen till lagen om delgivning i förvaltningsärenden i 45 § socialvårdslagen föreslås ändrad till en hänvisning till förvaltningslagen.

5 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården föreskriver att tolkning och översättning skall ombesörjas på det sätt som bestäms i 22 § lagen om förvaltningsförfarande. Denna hänvisning föreslås bli ersatt med bestämmelserna om tolkning och översättning i 26 § förvaltningslagen. I 8 § om klientens ställning och rättigheter inom socialvården finns en allmän hänvisning till lagen om förvaltningsförfarande. Även den föreslås ändrad så att den står i samklang med förvaltningslagen. Eftersom den direkta paragrafhänvisningen till lagen om förvaltningsförfarande i 5 § om klientens ställning och rättigheter inom socialvården behöver ersättas så, att den nya hänvisningen träder i kraft samtidigt med förvaltningslagen, och eftersom lagen direkt gäller enskilda medborgares ställning och rättigheter, finns det skäl att ändra också den allmänna hänvisningen i 8 § för att undvika oklarheter i fråga om vilken lag som är tillämplig.

Hänvisningen i 14 § lagen om missbrukarvård till hörandebestämmelserna i 15 § lagen om förvaltningsförfarande föreslås ändrad till en hänvisning till 34 § förvaltningslagen.

23 § mentalvårdslagen innehåller en hänvisning till jävsbestämmelserna i 10 och 11 § lagen om förvaltningsförfarande. Dessa föreslås ersatta med hänvisningar till jävsbestämmelserna i 27 och 28 § förvaltningslagen.

De övriga allmänna hänvisningar till lagen om förvaltningsförfarande, som ingår i lag-

stiftningen om social- och hälsovården, föreslås inte ändrade i detta sammanhang. Avsikten är i stället att de ändras i samband med att lagarna i fråga revideras i övrigt.

3. Propositionens verkningar

Emedan det i propositionen huvudsakligen är fråga om lagtekniska och språkliga ändringar i gällande lagstiftning, har propositionen inga betydande verkningar jämfört med nuläget.

Propositionen har inte heller ekonomiska eller administrativa verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

5. Ikraftträdande

Lagförslagen anknyter direkt till förvaltningslagen. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2004, samtidigt som förvaltningslagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 10 och 17 § barnskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) 10 § 2 mom. och 17 § 1 mom.,
sådana de lyder i lag 139/1990, som följer:

10 §

*Klarläggande av barns bästa och barns rätt
all föra talan*

Ett barn som fyllt 15 år har utom vårdnads-
havaren rätt att föra talan i ett barnskydds-
ärende som gäller barnet självt. I ett barn-
skyddsärende skall ett barn som fyllt 12 år
ges tillfälle att bli hört på det sätt som 34 §
förvaltningslagen (434/2003) föreskriver om
hörande. Ett barn som fyllt 12 år har också
rätt att kräva socialservice och andra stödåtgärder enligt 13 §.

17 §

Hörande samt underställning av beslut

Innan beslut fattas om omhändertagande av
barn, placering i vård utom hemmet och upp-

hörande av omhändertagande skall social-
nämnden alltid, när det med beaktande av
barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt,
ta reda på barnets egna önskemål och egen
åsikt om de aktuella lösningarna samt ge ett
barn som fyllt 12 år, föräldrarna, vårdnads-
havarna samt den som svarar för eller ome-
delbart före beredningen av ärendet har sva-
rat för barnets vård och fostran tillfälle att bli
hörd på det sätt som 34 § förvaltningslagen
föreskriver om hörande. Den som skall höras
på det sätt som nämns ovan skall också, på
det sätt som förvaltningslagen föreskriver om
bevislig delgivning, delges beslut om omhän-
dertagande av barnet, placering i vård
utom hemmet eller upphörande av omhän-
dertagande och vid behov underrättas om
möjligheterna att söka ändring. Nämnden
skall dessutom vid behov höra sakkunniga i
fråga om barns uppväxt och utveckling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2.

Lag**om ändring av 11 b § patientskadelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i patientskadelagen av den 25 juli 1986 (585/1986) 11 b § 4 mom., sådant det lyder i lag 640/2000, som följer:

11 b §

Behandling av ersättningsärenden i nämnden

ärenden i nämnden iaktas bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) samt språklagen (423/2003) och lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991).

Nämnden avgör ärendena på föredragning i plenum eller vid en av plenum tillsatt delegations sammanträde. Vid behandlingen av

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

3.

Lag**om ändring av 45 § socialvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) 45 § 3 mom. som följer:

45 §

I 1 mom. avsett beslut kan delges vederbörande i brev per post. Delgivningen anses härvid, om annat ej visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har

inlämnats till posten för befordran. I övrigt skall iakttagas vad som bestäms i förvaltningslagen (434/2003).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

4.

Lag**om ändring av 5 och 8 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården av den 22 september 2000 (812/2000) 5 § 4 mom. och 8 § 3 mom. som följer:

5 §

Klientens rätt att få en utredning om åtgärdsalternativen

Är det fråga om ett ärende som kan väckas av en myndighet, skall tolkning och översättning ombesörjas på det sätt som bestäms i 26 § förvaltningslagen (434/2003).

8 §

Självbestämmanderätt och medbestämmande

Om hörande av klienten innan beslut om honom eller henne fattas föreskrivs i förvaltningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

5.

Lag**om ändring av 14 § lagen om missbrukarvård**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om missbrukarvård av den 17 januari 1986 (41/986) 14 § 1 mom. som följer:

14 §

Hörande av part och utredning av vårdbehov

skall part beredas tillfälle att bli hörd på det sätt som bestäms i 34 § förvaltningslagen (434/2003).

Innan beslut som avses i detta kapitel fattas

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

6.**Lag****om ändring av 23 § mentalvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i mentalvårdslagen av den 14 december 1990 (1116/1990) 23 § som följer:

23 §

Jäv

I fråga om jäv för läkare som skriver en observationsremiss eller ger ett observationsutlåtande och för läkare som beslutar om intagning för vård tillämpas 27 och 28 § för-

valtningslagen (434/2003). Den läkare som har utfärdat observationsremissen får inte ge observationsutlåtande. Den läkare som har utfärdat observationsremissen eller givit observationsutlåtandet får inte besluta om intagning för vård.

_____ Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

Helsingfors den 24 oktober 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

1.

Lag**om ändring av 10 och 17 § barnskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) 10 § 2 mom. och 17 § 1 mom.,
sådana de lyder i lag 139/1990, som följer:

Gällande lag

10 §

*Klarläggande av barns bästa och barns rätt
all föra talan*

Ett barn som fyllt 15 år har utom vårdnadshavaren rätt att föra talan i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. I ett barnskyddsärende skall ett barn som fyllt 12 år ges tillfälle att bli hört på det sätt som 15 § lagen om förvaltningsförfarande (598/82) stadgar om hörande. Ett barn som fyllt 12 år har också rätt att kräva socialservice och andra stödåtgärder enligt 13 §.

17 §

Hörande samt underställning av beslut

Innan beslut fattas om omhändertagande av barn, placering i vård utom hemmet och upphörande av omhändertagande skall socialnämnden alltid, när det med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt, ta reda på barnets egna önskemål och egen åsikt om de aktuella lösningarna samt ge ett barn som fyllt 12 år, föräldrarna, vårdnadshavarna samt den som svarar för eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran tillfälle att bli hört på det sätt som 15 § lagen om förvaltningsförfarande stadgar om hörande. Den som skall höras på det sätt som nämns ovan skall också, så som lagen

Förslag

10 §

*Klarläggande av barns bästa och barns rätt
all föra talan*

Ett barn som fyllt 15 år har utom vårdnadshavaren rätt att föra talan i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. I ett barnskyddsärende skall ett barn som fyllt 12 år ges tillfälle att bli hört på det sätt som 34 § *förvaltningslagen (434/2003)* föreskriver om hörande. Ett barn som fyllt 12 år har också rätt att kräva socialservice och andra stödåtgärder enligt 13 §.

17 §

Hörande samt underställning av beslut

Innan beslut fattas om omhändertagande av barn, placering i vård utom hemmet och upphörande av omhändertagande skall socialnämnden alltid, när det med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt, ta reda på barnets egna önskemål och egen åsikt om de aktuella lösningarna samt ge ett barn som fyllt 12 år, föräldrarna, vårdnadshavarna samt den som svarar för eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran tillfälle att bli hört på det sätt som 34 § *förvaltningslagen* föreskriver om hörande. Den som skall höras på det sätt som nämns ovan skall också, *på det sätt som förvaltningsla-*

Gällande lag

Förslag

om delgivning i förvaltningsärenden (232/66) stadgar om enskild delgivning, delges beslut om omhändertagande av barnet, placering i vård utom hemmet eller upphörande av omhändertagande och vid behov underrättas om möjligheterna att söka ändring. Nämnden skall dessutom vid behov höra sakkunniga i fråga om barns uppväxt och utveckling.

gen föreskriver om bevislig delgivning, delges beslut om omhändertagande av barnet, placering i vård utom hemmet eller upphörande av omhändertagande och vid behov underrättas om möjligheterna att söka ändring. Nämnden skall dessutom vid behov höra sakkunniga i fråga om barns uppväxt och utveckling.

 Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2.

Lag

om ändring av 11 b § patientskadelagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i patientskadelagen av den 25 juli 1986 (585/1986) 11 b § 4 mom., sådant det lyder i lag 640/2000, som följer:

Gällande lag

Förslag

11 b §

11 b §

Behandling av ersättningsärenden i nämnden

Behandling av ersättningsärenden i nämnden

 Nämnden avgör ärendena på föredragning i plenum eller vid en av plenum tillsatt delegations sammanträde. Vid behandlingen av ärenden i nämnden iaktas bestämmelserna i 1 — 13 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) samt språklagen (148/1922) och lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991).

 Nämnden avgör ärendena på föredragning i plenum eller vid en av plenum tillsatt delegations sammanträde. Vid behandlingen av ärenden i nämnden iaktas bestämmelserna i *förvaltningslagen (434/2003)* samt språklagen (423/2003) och lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991).

 Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

3.

Lag**om ändring av 45 § socialvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) 45 § 3 mom. som följer:

Gällande lag

45 §

I 1 mom. avsett beslut kan delges vederbörande i tjänstebrev per post. Delgivningen anses härvid, om annat ej visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt skall iakttas vad som är stadgat i lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/66).

Förslag

45 §

I 1 mom. avsett beslut kan delges vederbörande i *brev* per post. Delgivningen anses härvid, om annat ej visas, ha ägt rum den sjunde dagen efter det beslutet, försett med adress som uppgivits av vederbörande, har inlämnats till posten för befordran. I övrigt skall iakttas vad som *bestäms i förvaltningslagen (434/2003)*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

4.

Lag**om ändring av 5 och 8 § lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården av den 22 september 2000 (812/2000) 5 § 4 mom. och 8 § 3 mom. som följer:

Gällande lag

5 §

Klientens rätt att få en utredning om åtgärdsalternativen

Är det fråga om ett ärende som kan väckas av en myndighet, skall tolkning och översättning ombesörjas på det sätt som bestäms i 22 § lagen om förvaltningsförfarande (598/1982).

8 §

Självbestämmanderätt och medbestämmande

Om hörande av klienten innan beslut om honom eller henne fattas föreskrivs i lagen om förvaltningsförfarande.

Förslag

5 §

Klientens rätt att få en utredning om åtgärdsalternativen

Är det fråga om ett ärende som kan väckas av en myndighet, skall tolkning och översättning ombesörjas på det sätt som bestäms i 26 § förvaltningslagen (434/2003).

8 §

Självbestämmanderätt och medbestämmande

Om hörande av klienten innan beslut om honom eller henne fattas föreskrivs i förvaltningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

5.**Lag****om ändring av 14 § lagen om missbrukarvård**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om missbrukarvård av den 17 januari 1986 (41/986) 14 § 1 mom. som följer:

Gällande lag

14 §

*Hörande av part och utredning av vårdbe-
hov*

Innan beslut som avses i detta kapitel fat-
tas skall part beredas tillfälle att bli hörd på
det sätt som stadgas i 15 § lagen om för-
valtningsförfarande (598/82).

Förslag

14 §

*Hörande av part och utredning av vårdbe-
hov*

Innan beslut som avses i detta kapitel fat-
tas skall part beredas tillfälle att bli hörd på
det sätt som *bestäms i 34 § förvaltningsla-
gen (434/2003)*.

*Denna lag träder i kraft den 1 januari
2004.*

6.

Lag**om ändring av 23 § mentalvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mentalvårdslagen av den 14 december 1990 (1116/1990) 23 § som följer:

Gällande lag

23 §

Jäv

I fråga om jäv för läkare som skriver en observationsremiss eller ger ett observationsutlåtande och för läkare som beslutar om intagning för vård tillämpas 10 och 11 § lagen om förvaltningsförfarande (598/82). Den läkare som har utfärdat observationsremissen får inte ge observationsutlåtande. Den läkare som har utfärdat observationsremissen eller givit observationsutlåtandet får inte besluta om intagning för vård.

Förslag

23 §

Jäv

I fråga om jäv för läkare som skriver en observationsremiss eller ger ett observationsutlåtande och för läkare som beslutar om intagning för vård tillämpas 27 och 28 § *förvaltningslagen (434/2003)*. Den läkare som har utfärdat observationsremissen får inte ge observationsutlåtande. Den läkare som har utfärdat observationsremissen eller givit observationsutlåtandet får inte besluta om intagning för vård.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.